

MEZŐGAZDASÁGI TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS ÉS A NAGY HÁBORÚ

„Korforduló” vagy átmenet?

A 20. századi szociális rendszerek egyik tanulsága, hogy a társadalombiztosítás az életminőséget alapvetően befolyásoló intézménnyé és joggá fejlődött. Ezt jól tükrözik a századot meghatározó, korszakhatárnak tekinthető világháborúk társadalmi és gazdasági következményei, különös tekintettel a magyarországi agrár-munkavállalókra nézve. Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy a mezőgazdasági társadalombiztosítás koncepciójára és gyakorlatára milyen hatással volt a „nagy háború”, illetve hogyan változtak utóbbiak strukturális feltételei a trianoni Magyarország megváltozott politikai, társadalmi és gazdasági viszonyai között. Szinte közhelyszerű megállapítás ugyanis, hogy a társadalombiztosítás már ebben a korszakban is alapvetően meghatározó tényezővé vált az életszínvonal alakulását illetően.

Az agrár-szociálpolitika a 19. század végén és a 20. század első felében Magyarországon elsősorban földkérdésként, és mint a szegényparasztság önálló és sikeresen gazdálkodó egzisztenciává fejlesztése jelent meg. Emiatt a témával foglalkozó művek többsége a falusi lakáskérdésre, a földosztásra, vagy a mezőgazdasági termelési technológia fejlesztésére helyezték a hangsúlyt. A szakmai és politikai diskurzusban a társadalombiztosítás oldaláról túlnyomórészt a kiterjesztést megfogalmazó általános elvi álláspontokkal, illetve a baleseti biztosítás bevezetését méltató megnyilvánulásokkal találkozunk. Tallián Béla agrár-szociálpolitikus például önkéntes alapon kívánta bevezetni a betegség-, baleset és nyugdíjbiztosítást az agrár-munkavállalók számára, mivel a kötelező biztosítás adminisztrációját lehetetlennek tartotta.¹

¹ Összefoglalóan lásd CZETTLER 1914. Hilscher Rezső például ezzel kapcsolatban a társadalmi szolidaritásra utalt, viszont ő sem fogalmazott meg konkrét javaslatokat. HILSCHER 1928. 103–104.; BÓDY 2001. 82–83.; BÓDY 2004. 15–19.

Ugyanakkor ez nem jelenti azt, hogy ne ismerték volna fel a mezőgazdasági népesség szociális problémáinak gyökerét. A századfordulás agrármegmozdulások és a 20. század elejére megváltozott munkaerőpiaci helyzet következtében növekvő falusi munkaerő-felesleg az okok feltárását sürgette.² További problémát jelentett, hogy az 1900. évi XVI. tc. alapján létrehozott Országos Gazdasági Munkás és Családpénztár a készpénzhiány, a merev közigazgatási reakció, valamint az agrár-munkavállalók körében kialakult évszázados mentális berögződések és szokások következtében igen nehézkessé, helyenként lehetetlenné vált a kezdetleges társadalombiztosítási szolgáltatás.³

Ezzel kapcsolatban már az első világháború idején igen széles körű társadalompolitikai diskurzus bontakozott ki, átfogó, kötelező mezőgazdasági társadalombiztosítás azonban mégsem jött létre a háború után. A kisgazda reformelképzelések mellett, melyek elsősorban szintén a földosztásban látták a megoldást, a keresztényszocialisták (Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök, Giesswein Sándor győri kanonok, Fischer-Colbrie Ágoston kassai püspök) a szociálpolitikát a társadalmi rendszer fenntartójának tartották, ezért az agrárszférában is a szociálpolitika kiterjesztése mellett érveltek, s hosszú távon a szegényparasztok „polgárosítását” szerették volna elérni.⁴

Czettler Jenő földművelésügyi szakember szerint (Czettler Jenő: *Magyar mezőgazdasági szociálpolitika*. Budapest, Pátria Nyomda, 1914.) ehhez nélkülözhetetlen a szociális adatgyűjtés rendszeresítése, a szakoktatás, a közegészségügy korszerűsítése, a földhöz juttatás és a falusi lakásügy fejlesztése.⁵ 1916-tól maga Prohászka Ottokár is készített terveket, amelyekben a háborúban résztvevő, kiszolgált egykori föld nélküli agrárszegényeket szerette volna kötött kisbirtokokhoz juttatni. Prohászka egyes nagybirtokrészeket haszonbér ellenében örökbérletekké akart átalakítani. Tési birtokán ő maga is végrehajtott földosztást. A püspök 1920-tól a KNEP parlamenti képviselőjeként akarta érvényre juttatni álláspontját. 1919-ben, a háború lezárultával, ennek szellemében javaslatot tett Csernoch János

² TALLIÁN 1896.

³ HÁMORI 2006. 29–35.

⁴ HÁMORI 2006. 37–39.

⁵ Lásd még: CZETTLER 1995. 88–107.

hercegrímásnak az egyházi nagyjavadalmak felparcellázására és örökbérletek kialakítására.⁶ A háború tehát elsődlegesen katalizálta a földkérdésről alkotott radikálisabb vélemények megszületését, valamint a kiszolgált katonák, akik a frontról visszatérve általában önálló gazdálkodásból szerettek volna egzisztenciát teremteni, maguk is jórészt a rászoruló rétegből alakultak.

Ugyanakkor a katolikus egyház nem támogatta a demokratikus programokat. A korban létezett egy megállapodás az állam és az egyház között, mely szerint a politikai katolicizmus nem léphez fel demokratikus programokkal. Részben ez magyarázza, hogy a korai katolikus és keresztényszocialista pártok marginalizálódtak (Katolikus Néppárt 1894; Országos Keresztény Szocialista Párt 1910). Továbbá a katolikus prelátusok számára túl „demokratikusnak” számítottak ezek a világháború idején kidolgozott programok (a Magyar Katolikus Egyház mint az egyik legnagyobb földbirtokos!).

A földosztás ennek következtében a világháborút követően csak meglehetősen mérsékelt formában valósult meg. Habár a Nagyatádi-féle 1920: XXXVI. tc. (valamint az 1926. évi XXXVI. tc.) több mint 1 millió kat. hold szétoztását helyezte kilátásba, többségében 2-3 kat. holdas, gazdaságilag igen gyenge teljesítőképességű kisbirtokok jöttek létre. Ennek eredményeképp a valamivel több, mint 300 000 juttatott közül 1937-ig 70 000 birtok került elárverezésre.⁷ Tehát a világháború hatása e tekintetben nem jelentős.⁸ Ehhez köthetően a hitbizományok intézményét eltörlő 1936. évi XI. törvény, valamint az 1936-os telepítési törvény (1936: XXVII. tc.) fő problémája az volt, hogy juttatásokat csak olyan parasztok kaphattak, akik már bírtak a juttatandó összérték 30%-ával, tehát a program elsősorban a három- és többgyermekes gazdák megsegítésére irányult, nem pedig földnélküliek önálló egzisztenciához juttatására. Ezen túlmenően az 1920-as, 1930-as évek földreformjai a juttatásokat erkölcsi-politikai érdemességhez kapcsolták.

A földosztási javaslatok az 1891-es pápai enciklika valamint Prohászka és mások javaslatain alapultak, mely egybeesett az egyházi

⁶ JUHÁSZ 2009. 41–42.

⁷ FERGE 1986. 126–127.

⁸ Ez egyfajta „pszichológiai visszacsatolásként” erősítette a „protestáns támadásba” vetett hit is, mivel Horthy, Gömbös és Darányi földművelésügyi miniszter is protestánsok voltak. CSIKY 2008. 131–160.

nagyjavadalmak kishaszonbérletekké való átalakításának igényével. Ugyanakkor az egyház szigorúan kiállt birtokvagyonának integritásának védelme mellett. Ez nemcsak abból eredt, hogy a magyar katolikus egyház nem kívánt birtokokat veszíteni, hanem egy sajátos közgazdasági megfontolás is alátámasztotta. A mezőgazdasági nagyüzemek ugyanis a korszakban sokkal rentábilisabban működtek, mint a tőkeszegény kisbirtokok. Ennek következtében – bár az egyház „szociális szellemisége” és a gyakorlati egyházi birtokpolitika között feszültség állt fenn – a nagyjavadalmasok támogatásával Csernoch hercegprimás az egyházi nagybirtokok kisbérletekké történő átalakítása számára igen súlyos feltételeket szabott. A törvény 25 évre 270 000 kat. holdon kisbirtokokat, 150 000 holdon kisbérleteket létesített volna erre kijelölt állami és egyházi birtokállományokból.⁹

A mezőgazdaságban dolgozó tulajdon nélküliek és 5 kat. holdnál kisebb birtokkal rendelkezők létszáma 2,5-3 millió fő körül mozgott már (a trianoni országterületre számítva), azaz a magyar társadalom 30-35%-át alkották.¹⁰ Az összes birtokosok közül megközelítőleg 75%-ot kitevő kisbirtokosok az összterület mintegy 12%-át birtokolták, míg a nagybirtokosok, akik a társadalom alig több mint 0,1%-át tették ki, az összterületnek még mindig 25%-ával rendelkeztek.¹¹ Közepesen modernizált mezőgazdasági technológia mellett legalább 15-20 kat. hold kellett egy népesebb család (5 fő felett) létminimum feletti megélhetéséhez. Kovrig Béla retrospektív számításai szerint ezzel szemben egy uradalmi egészbéres évi átlagkeresete 1938-ban 530 P, egy napszamosé 400-450 P, egy summásé viszont csak 200-230 P volt

⁹ A törvény 25 évre 270 000 kat. holdon kisbirtokokat, 150 000 holdon kisbérleteket létesített volna erre kijelölt állami és más birtokállományokból. FERGE 1986. 130–131.

¹⁰ GYÁNI-KÖVÉR 2004. 309., 321.

¹¹ Kovrig számításai szerint a körülbelül 3 milliós agrártömeg megoszlása a következő: 600 000 mezőgazdasági cseléd, 956 000 földtulajdon nélküli földmunkás, 272 000 egy kataszteri holdnál kevesebbel rendelkező törpebirtokos, 1 093 000 egy és öt kat. hold közötti birtokkal rendelkező kisbirtokos, 53 000 öt kat. hold alatti kisbérelő, 28 000 vagyontalan talajművelő. A teljesen vagyontalan agrárproletariátus Gyáni számításai szerint a korszak végén 2 145 000 fő. KOVRIG 1938. 8–9.; GYÁNI-KÖVÉR 2004. 321.

(éves jövedelemben kifejezve 1000 pengő (továbbiakban P) körül mozgott a létminimum feletti megélhetés).¹²

Ugyanakkor Magyarországon a mezőgazdasági modernizáció egyik alapfeltétele volt a rentábilis nagybirtok részleges fenntartása. Viszont számos korabeli agrárszakértő szerint legalább 3 millió kat. hold felparcellázására lett volna szükség ahhoz, hogy az agrárproletárokból kispolgári egzisztenciákat lehessen létrehozni. Eckhardt Tibor kiszegda politikus számításai szerint e program azonban hatalmas összeget, mintegy 750 millió P-t igényelt volna a radikális földosztás végrehajtása nélkül, melyet az agrárigénylők szelekciójával is össze kellett volna kapcsolni.¹³ E problémával kapcsolatban Kovrig Béla szerint a több mint 2,5 millió rászoruló szempontjából alapvetően két lehetőség adódott: vagy az iparosodás kiterjesztésével a felesleges agrármunkaerő felszívása, vagy a nagybirtok reformjával kialakított arányosabb birtokszerkezet miatt fellépő nemzeti jövedelem-kiesés pótlása nemzetközi pénzügyi hitelekkel.¹⁴

Ugyanakkor Kerék Mihály agrár-szociálpolitikus Eckhardthoz hasonlóan úgy vélte, hogy bármely jövőbeli agrár-szociálpolitika csak úgy lehet sikeres, ha gazdasági alapjai egyben a „falusiak létalapját is erősíti”. Véleménye szerint ezt több tényező jelentős mértékben akadályozta. A falusi gazdasági szakemberek hiánya, az ellenőrző szervek hanyagsága, valamint a szociális ügyek képviselőjét ellátó szervezet fejletlensége miatt részlegesen végrehajtott törvények a városi egzisztenciákhoz képest eleve hátrányosabb szociális körülményeket teremtettek a falusi lakosság számára. Kerék szerint tovább súlyosbította állapotukat, hogy a falusi munkavállalók hiányosabb és alacsonyabb szociális juttatásokat és társadalombiztosítási járadékokat kaptak, mint az ipari munkavállalók. E folyamatok pedig a falusi munkaerő városokba és ipari foglalkozások irányába történő elvándorlását segítette elő. Ez igen gyakran együtt járt identitásvesztésükkel is.¹⁵ E kontextusban tehát a társadalombiztosítás

¹² Ezt súlyosbította, hogy a gazdasági világválság után a mezőgazdasági reálbérek is csökkentek, s csak az 1930-as évek végére érték el újra az 1929-es szintet. KOVRIG 1938. 9.

¹³ Ennek értelmében a „nemzeti és gazdasági szempontból” rátermeteknek kellett volna juttatni az új földparcellákból. A földreform további részleteihez lásd ECKHARDT 1939. 1–22.

¹⁴ KOVRIG 1938. 9–10.

¹⁵ KERÉK 1939. 54–60.

kiterjesztésével járó előnyök valamelyest kompenzálhatták volna a szegényparasztság súlyos gazdasági és társadalmi helyzetét a háborút követően.

Míg az ipari biztosítás kiterjesztése jelentős mértékben előrehaladt, addig a mezőgazdasági biztosítás súlyos hiányosságokkal rendelkezett. A mezőgazdasági munkavállalók egészségét tekintve 1938-ig csupán egyes csoportjaik számára volt előírva a kötelező balesetbiztosítás (gazdasági gépmunkások, gazdasági cselédek, vízitársulatoknál, illetve a Földművelésügyi Minisztérium házikezelésében végzett munkálatainál alkalmazottak tehát egy igen szűk csoport részére). A földosztási programok is igen csekély eredményeket értek el, s a legtöbb agrármunkás életszínvonala és keresete a létminimum vagy az alatti szinten mozgott.¹⁶

Következésképp az élet- és munkahelyi kockázatok közvetlenül fenyegették a mezőgazdasági munkavállalók többségének egzisztenciáját. További hátrányt jelentett az ipari munkásokkal szemben, hogy a mezőgazdasági munkavállalók már meglévő társadalombiztosítási szolgáltatásai alacsonyabb szinten lettek megállapítva az ipari biztosítás juttatásainál.¹⁷ Ugyanakkor bármely kiterjesztést eleve nehezített, hogy a magyar mezőgazdaságban nem terjedt el a „bérlogikája”, így a pénzbeli befizetéseken alapuló biztosítás kiépítésének további fontos előfeltétele hiányzott.¹⁸ Mivel a foglalkoztatási struktúra alapvetően nem változott a világháború során, így a mezőgazdasági betegségi, öregségi és munkanélküli biztosítás megvalósítása prioritás maradt, s az 1930-as évek végére óhatatlanul felértékelődött.

Összességében tehát az első világháború idején, illetve azt követően a mezőgazdasági társadalombiztosítás negligálásában több tényező is közrejátszott. Mivel igen gyakran a nagybirtokreformmal együtt megfogalmazott követeléseként hangzott el, ezért az agrárius lobby ellenállása miatt nemcsak a földosztás, hanem a társadalombiztosítás kiterjesztésének kérdése is megoldatlan maradt. Egy másik fontos tényező volt, hogy a mezőgazdaságban az 1910-es, 1920-as években még jórészt a 19. századi liberális szemlélet uralkodott. E szerint a munkaképtelenség esetén fellépő megváltozott

¹⁶ Erre a problémára a kor hivatalos politikatörténet-írója, Szeffü Gyula is felhívta a figyelmet. SZEKFÜ 2007. 422–423.

¹⁷ KOVRIG 1954. 130–131.

¹⁸ BÓDY 2003. 29–30.

élethelyzetet és munkaviszonyt egyedül a munkaadó és munkavállaló személyes kontraktusa szabályozhatja. Ez a 19. századból örökölt liberális paternalista munkaviszony-felfogás azonban összeütközésbe került egy másik megfontolással, nevezetesen a kelet-közép-európai alkotmányos monarchiák politikai rendszerét inkább jellemző állami paternalizmus koncepciójával. E konzervatív paternalista szociálpolitika elsősorban a politikai ellenzék megmozdulásai, valamint politikai kilengések után léptetett életbe jóléti reformokat.

További okként említhető az alsóbb társadalmi rétegektől való hagyományos magyar középosztálybeli és felső-középosztálybeli elkülönülés. E mentalitáshoz kapcsolódott az ipari biztosítás előnyben részesítése, hiszen a politikai elit elsősorban a munkásság irányában kívánta legitimizálni magát. Ez az elit részéről egy elkülönítési szándékot is takart.¹⁹ A politikai és szociálpolitikai legitimizáció ugyanakkor a munkások „párhuzamos társadalomépítésének” elkerülését is célozta, ami megszabta a háborús és háború utáni szociálpolitika hatalomtechnikáját és politikai diskurzusát is. Mivel az elit a nagyvárosokban összpontosuló ipari munkásságot veszélyesebbnek ítélte meg hatalmi pozíciója szempontjából veszélyesebbnek ítélte, mint a vidéki parasztságot. Ezért elsősorban az ipari munkások részesedhettek a szociális jogokban.²⁰ Az elkülönítés és mellőzöttség további következménye volt, hogy a már létező mezőgazdasági társadalombiztosítási programok általában az ipari biztosításnál sokkal rosszabb feltételek mellett nyújtották szolgáltatásaikat.²¹ A mezőgazdasági társadalombiztosítás egyben jól szemlélteti, hogy a szociálpolitika „sokrétűen hasznosított eszköztár-

¹⁹ GYÁNI 2002. 82–83.

²⁰ Kovrig Bélánál is található erre való utalást. „A gyáriparosodás következtében nagy munkástömegek keletkeztek. A politikai struktúrában megindult a súlypont eltolódása. Ez befolyásolta a közhatalom magatartását. A századfordulókor az állam gazdaságpolitikájában a termelők boldogulásán volt a hangsúly, a gyáripari munkástömegek fejlődése következtében mindinkább a „dolgozók” jóléte vált az államvezetés egyik legfontosabb céljává.” KOVRIG 1944. XXXVIII-XXXIX.

²¹ Az 1900: XVI., 1902: XIV. és 1912: VIII. törvény értelmében a gazdasági cseléd felesége és gyermekei után orvosi költségeket 45 napig, napszámosok családjánál pedig csak 8 napig kellett a gazdának fizetnie. Ezeknek az összegeknek a 10-50%-át a munkaadó mindenképp levonhatta a mezőgazdasági munkavállalótól. Ha a betegséget a cseléd okozta, akkor a munkaadó a teljes költséget megtéríthette. Mind előbbi, mind utóbbit gyakran ki is kényszerítette a gazda. FERGE 1986. 138.

ként” működött, azaz a társadalmi struktúra különböző pontjain különböző funkciókkal lehetett ellátni.

Ennek következtében a társadalom legradicionálisabb és legnagyobb számú csoportja, a mezőgazdasági munkavállalók csak igen szűkös balesetbiztosításra szereztek jogosultságot, továbbá nem rendelkeztek betegségi biztosítással, mely jelentősen rontotta a háború utáni élethelyzetüket.

IRODALOM

BIKKAL Dénes

- 1943 A mezőgazdasági munkavállalók betegségi biztosítása. *Nép- és Családvédelem* 3. évf. 11. sz. 419–420.
- 1944 *A mezőgazdasági munkavállalók betegségi biztosításának problémája*. Szent Erzsébet Nyomda, Budapest.

BÓDY Zsombor

- 2001 A „szociális kérdés” kezelésének alternatívái a 19. század végén. *Korall* 5–6. sz. 73–93.
- 2004 A „társadalom kora”. Munkásbiztosítás és munkásügy Magyarországon a 19. és 20. század fordulóján. *Aetas* 19. évf. 1. sz. 5–30.
- 2003 *Egy társadalmi osztály születése: a magántisztviselők társadalomtörténete: 1890–1938*. L'Harmattan, Budapest.

CZETTLER Jenő

- 1914 *Magyar mezőgazdasági szociálpolitika*. Pátria Nyomda, Budapest.
- 1995 A magyar állam mezőgazdasági szociálpolitikája. A Magyar Gazdaszövetségnek Budapesten rendezett II. szociális kurzusán tartott előadása. In: Tóth Pál Péter (szerk.): *Mezőgazdaság és szociális kérdés*. Századvég Kiadó, Budapest. 88–107.

CSEPINSZKY Béla

- 1943 Gazdasági alkalmazottak biztosítása. *Gazdatisztek Lapja* 47. évf. 7. sz. 3–10.

CSÍKY Balázs

- 2008 A katolikus nagyjavadalmasok és a Gömbös- kormány telepítési tervei. In: Szilágyi Csaba (szerk.): *Szociális kérdések és mozgalmak Magyarországon (1919–1945)*. Gondolat, Budapest. 131–160.

FERGE Zsuzsa

- 1986 *Fejezetek a magyarországi szegénypolitika történetéből*. Magvető, Budapest.

GYÁNI Gábor

- 2002 Társadalmi struktúrák és szociálpolitikai kihívások a két világháború között. In: Pásztor Cecília (szerk.): *Ahol a határ elválaszt. Trianon és következményei a Kárpát-medencében*. Nagy István Történelmi Kör – Nógrád Megyei Levéltár, Balassagyarmat – Várpalota: Balassagyarmat–Várpalota. 59–67.

GYÁNI Gábor – KÖVÉR György

- 2004 *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig*. Osiris Kiadó, Budapest.

GYERTYÁMOSI János – BAKAY Lajos

- 1944 A Budapesti Orvosi Kamara felirata a mezőgazdasági megbiztosítás törvénytervezete tárgyában. *Országos Orvostudományi Közlöny* 8. évf. január 15. 15–20.

HÁMORI Péter

- 2006 A magyarországi agrár-szociálpolitika kezdetei. In: *„Szegények mindig lesznek veletek...” Tanulmányok a szociálpolitika történetéből*. Pázmány Társadalomtudomány 2., Budapest. 29–71.

HILSCHER Rezső

- 1928 *Bevezetés a szociálpolitikába*. Szövétnek Kiadó, Budapest.

HINDY Zoltán – BIKKAL Dénes

- 1944 A mezőgazdasági munkavállalók betegségi biztosításának problémája. *Jó egészséget! MABI Tudósító* Vol. 3. 4. sz. 120–121.

JUHÁSZ Annamária

- 2009 Prohászka Ottokár kora szociális problémáiról. *Valóság* 52. évf. 8. sz. 16–46.

KERÉK Mihály

- 1939 A magyar falu élete. In: Hóman Bálint (szerk.): *Mai magyarságunk életrajza. Nemzetismeret*. Csitáry G. Jenő Könyvnyomdája, Székesfehérvár. 46–59.

KOVRIG Béla

- 1944 *A munka védelme a dunai államokban*. Universitas Francisco-Josephina, Kolozsvár.
- 1938 A szociális gondolat térfoglalása Magyarországon. *Munkaügyi Szemle*. 12 évf. 1. sz. 1–10.
- 1940 *Hogy életünk emberibb legyen*. Nemzeti Könyvtár, Budapest.
- 1954 *Magyar társadalompolitika (1920–1945)*. 1–2. Kis Magyar Könyvtár, New York.

N.N.

- 1943 *A magyar társadalombiztosítás ötven éve: 1892–1942*. Országos Társadalombiztosító Intézet, Budapest.

SIPOS József

- 2009 *A pártok és a földreform 1918-1919-ben*. Gondolat, Budapest.

TALLIÁN Béla

- 1896 *Törvényjavaslatok munkások- és cselédek sorsának betegség, baleset, rokkantság és aggkor esetére való biztosításáról*. Pátria Nyomda, Budapest.

AGRARIAN SOCIAL SECURITY AND THE GREAT WAR

At Turn of a New Era or Continuity?

The paper discusses agrarian social policy and social security in Hungary at the beginning of 20th century. Contemporary agrarian social policy mostly focused on the questions of gaining landed property and of creating an independent existence, which was reflected in social political discourse of the time. However, the idea of a compulsory social security scheme for agricultural workers was not formulated. The study explores the major reasons of neglecting this field: (1) social policy was seen as part of the possible reform of the great landed estates that the political elite wanted to postpone; (2) the contemporary liberal-paternalist mindset regarded the social circumstances of agrarian employment as contractually regulated between the employer and the employee; (3) the legitimisation of the elite for industrial workers who were seen as politically more alert than agricultural labourers; (4) the traditional detachment of Hungarian upper and middle classes from lower classes, especially agrarian workers. The First World War and its repercussions, however, showed the importance of finding solution to these problems and stimulated the social political discourse, even if it did not bring about a fundamental change in compulsory welfare schemes.